27.10.2017 Dnro 421 /D.a.4/2017

Valtiovarainvaliokunnan sivistys- ja tiedejaosto

ESITYS EDUSKUNNALLE SAAMELAISTEN KULTTUURI- JA KIELIPESÄTOIMINNAN TURVAAMISEKSI

Saamelaiskäräjät esittää, että valtion talousarviossa opetus- ja kulttuuriministeriön pääluokasta varataan saamelaisten kulttuuri- ja kielipesätoiminnan tukemiseen yhteensä 1 200 000 euroa. Kielipesien rahoitusta tulee nostaa 300 000 eurolla, jotta valtioneuvoston vuonna 2014 asettama tavoitetaso saavutetaan mahdollisimman pian ja saamen kielten tilanne erityisesti perinteisten puhuma-alueiden reunoilla vahvistuu ja kielipesätoiminta pääsee kehittymään.

Valtion talousarviossa on vuodesta 2011 lähtien osoitettu opetus- ja kulttuuriministeriön pääluokasta määräraha saamelaisten kulttuuri- ja kielipesätoimintaa varten. Vuodelle 2018 tehdyssä hallituksen esityksessä valtion budjettiin on kielipesille varattu yhteensä 900 000 euroa, josta 700 000 euroa on varattu saamelaisalueen kunnissa toteutettavaan kielipesätoimintaan ja 200 000 euroa saamelaisten kotiseutualueen ulkopuoliseen kielipesätoimintaan. Saamelaiskäräjät neuvottelee vuosittain kielipesätoimintaa järjestävien tahojen kanssa valtionavustusten jakamisesta ja tekee päätökset sen käytöstä yhdessä kielipesätoiminnan järjestäjien ja opetus- ja kulttuuriministeriön kanssa.

Kielipesätoimijoiden toimittamien hakemusten perusteella kulttuuri- ja kielipesien rahoitustarve vuodelle 2018 on yhteensä 1 201 967 euroa, josta saamelaisten kotiseutualueen toimijoiden rahoitustarve on 826 615 euroa ja saamelaisten kotiseutualueen ulkopuolinen rahoitustarve 375 352 euroa. Kustannusten nousuun on syynä uusien yksiköiden perustaminen ja työntekijöiden pätevyystason nousu saamelaisen lastentarhaopettajakoulutuksen ansiosta, mikä nostaa henkilöstökustannuksia, mutta samalla ryhmien kokoa voitaisiin kasvattaa. Tämä on erittäin positiivinen kehitys saamen kielten elpymisen kannalta.

Kielipesien rahoituksen nostaminen 300 000 eurolla turvaisi jo olemassa olevien kielipesien toiminnan sekä mahdollistaisi 21 uudelle saamelaislapselle mahdollisuuden oppia sukunsa kieli. Koltansaamessa tämä tarkoittaisi 4 uutta lasta, inarinsaamessa 5 uutta lasta ja pohjoissaamessa 12 uutta lasta. Useisiin kielipesiin on muodostunut jonoa, joten tarve rahoituksen lisäämiselle on kiireellinen. Saamelaisten kotiseutualueen kuntien ulkopuolella asuu noin 2000 alle 17-vuotiasta saamelaislasta ja nuorta. Heistä saamelaisen varhaiskasvatuksen piirissä on noin 50 lasta ja saamenkielisen kerhotoiminnan ja täydentävän saamen kielen opetuksen piirissä 93 oppilasta. Tämän vuoksi rahoituksen tarve erityisesti kotiseutualueen ulkopuolella on suuri. Budjetin nostolla mahdollistettaisiin lisäksi kielipesätoiminnan saamenkielinen koordinointi, sillä kunnissa ei Utsjoen kuntaa lukuun ottamatta ole tarjolla saamenkielistä hallinnollista ja pedagogista ohjausta.

Utsjoen kunta hakee rahoitusta kulttuuri- ja kielipesälle Nuorgamiin. Utsjoen kunnassa saamen kielenvaihto on edennyt pisimmälle Nuorgamissa ja tämänhetkisten pienten lasten vanhemmista suurin osa ei itse puhu saamea. Yhdeksän (9) lapsen vanhemmat ovat toivoneet kielipesää ja lisää kiinnostuneita on ilmaantunut. Utsjoen kunta on tuonut esille kielipesätarpeen Nuorgamissa jo edellisissä rahoitusneuvotteluissa, mutta sille ei ole ollut osoittaa varoja. Myös Sodankylän kunta on hakenut rahoitusta kirkonkylällä aloittaneeseen kielipesään. Nykyrahoituksesta toimintaan ei ole osoittaa varoja, joka vaarantaa kielipesässä aloittaneiden lasten saamen kielen kehittymisen.

Kielipesä on uhanalaisen vähemmistökielen ja kulttuurin elvytykseen tarkoitettu toimintamuoto, joka käyttää kielikylpymenetelmää. Kielipesätoiminta on avainasemassa inarin-, koltan- ja pohjoissaamen kielten säilymisen kannalta. Kielipesämenetelmä on vahvin mahdollinen pienille lapsille

Saamelaiskulttuurikeskus Sajos Tel. +358 (0)10 839 3100
FIN-99870 Inari
www.samediggi.fi etunimi.sukunimi@samediggi.fi

suunnattu kielenelvytysmenetelmä, jolla vähemmistökieli voidaan siirtää lapsille luonnolliseksi kieleksi kodin ulkopuolella.

Valtioneuvosto on vuonna 2014 periaatepäätöksessään Saamen kielten elvyttämisohjelmasta ottanut tavoitteekseen kielipesätoiminnan rahoituksen kasvattamisen asteittain 1,4 miljoonaan euroon. Vuodelle 2018 esitetystä saamelaisten kotiseutualueen avustuksesta rahoitettaisiin 9 kielipesää; 3 inarinsaamen ja 2 koltansaamen kielipesää Inarin kunnan alueella, 1 pohjoissaamen kielipesä Sodankylän Vuotsossa, 3 pohjoissaamen kielipesää Utsjoen kunnassa sekä kotiseutualueen ulkopuolisesta avustuksesta neljä pohjoissaamen kielipesää 1 Sodankylän kirkonkylässä, 1 Rovaniemellä, 1 Oulussa ja 1 Helsingissä.

Inarissa 27.10.2017

Tiina Sanila-Aikio
puheenjohtaja

merk.
Oula Guttorm
vs. kieliturvasihteeri

(Puheenjohtaja päätti esityksestä 27.10.2017. Kielipesäohjaaja on osallistunut esityksen valmisteluun.)

Jakelu:
Valtiovarainvaliokunta
Sivistysvaliokunta
Lapin kansanedustajat
Kielipesätoiminnan järjestäjät